

Sigade jõudluskontrolli tulemused 2016. aastal

Külli Kersten

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

Sigade jõudluskontrollis oli 31.12.2016 seisuga 24 sea-farmi ja 10 031 siga, kellest 573 olid emikud, 1786 nooremised, 7576 emised ja 96 kuldid. Emikuteks loetakse siga karjatulekust esimese seemendamiseni, nooremiseks esimesest seemendusest esimese poegimiseni ja emiseks

loetakse siga alates esimesest poegimisest. Kui 2015. aastal vähenes jõudluskontrollis olevate sigade arv 33,3%, põhjuseks sigade nakatumine Aafrika katku (SAK) ja tootmise lõpetamine kehvemates farmides, siis 2016. aasta lõpuks sigade arv isegi suurenes 366 sea võrra. Selle põhjuseks võib lugeda Linnamäe Peekon OÜ (Lääne maakond) ühinemist jõudluskontrolli ja aretussüsteemiga novembris. Eraldi arvestust peetakse Eesti Tõusigade

Foto 1. Võõrdepõrsaste söötmine (A. Tänavots)

Aretusühistu (ETSAÜ) seemendusjaama kohta, kus aastalõpu andmete alusel oli nelikümmend viis kultu. Tõugudest olid esindatud jorkšir, landrass, djurok ja pjeträän ning ristandkuldid DxL ja DxP.

Jõudluskontrollialuseid karju oli nagu 2015. aastalgi kokku kümnes maakonnas, kuid väikeste muutustega – Pärnumaal enam karju ei ole, lisandunud on aga Lääne maakond ühe karjaga (tabel 1). Viies maakonnas ei ole ühtegi karja, kusjuures kümme jõudluskontrollialust seafarmi asuvad Lääne-Viru maakonnas, ülejäänutes on 1–3 seafarmi. Sigade arv 2015. aastaga võrreldes suurenes kaheksas maakonnas ja vähenes kahes, sh kõige rohkem (–282 siga) Lääne-Viru maakonnas. Põhjuseks OÜS Sponsum juuli lõpus diagnoositud SAK.

Tabel 1. Sigade paiknemine maakonniti

Maakond	Sigade arv 31.12.16	
	arv	%
Harju	1570	15,6
Ida-Viru	398	4,0
Jõgeva	266	2,7
Järva	100	1,0
Lääne	581	5,8
Lääne-Viru	3470	34,6
Põlva	452	4,5
Saare	2409	24,0
Tartu	472	4,7
Viljandi	313	3,1
Kokku	10 031	100,0

Jõudluskontrolli kokkuvõtetes kasutati kogu aasta vältel jõudluskontrollis olnud 23 farmi andmeid ja selle põhjal on karjad väga erineva suurusega – väikseim viie ja suurim 1088 põhikarja emisega. Põhikarja sea all mõeldakse poeginud emist. Keskmiselt oli karjas 317,1 põhikarja siga. Kui vahepealsetel aastatel ei olnud jõudluskontrollis kuni 100 emisega farme, siis sigade arvu üldise vähenemisega 2015. aastal üks selline farm tekkis ja 2016. aastal lisandus veel kolm farmi, moodustades karjade üldarvust 17,4% (tabel 2). Kõige rohkem on farme, kus emiste arv jääb vahemikku 200–400 ning nendes karjades

on 45,7% emistest. Suured, üle 500 emisega farmid moodustavad üldarvust 13% ning nendes on ligemale kolmandik kõikidest emistest.

Põhikarja sigade tõulises koosseisus olulisi muutusi ei ole. Jõudluskontrollis olevatest sigadest 31,7% olid puhtatõulised, 61,9% ristandid ja 6,5% teadmata tõuga sead (tabel 3). Puhtatõulistest sigadest suurima populatsiooniga oli eesti maatõug (67,9%), eesti suurt valget tõugu sigu oli 30,2%. Ristandaretusprogrammi elluviimiseks vajalikud djuroki (D) ja pjeträäni (P) tõugu sead moodustasid puhtatõulistest vaid 1,9% (tabel 3), kusjuures djuroki tõugu sigu oli peaaegu poole rohkem. Djuroki tõugu emiseid kasvatatakse Järva maakonnas Päidla OÜs, aga seemendusjaama ostetakse neid ka välisriikidest, sest kohapealne populatsioon on liiga väike, mistõttu geneetilise hindamise meetodika on veel välja töötamata. Djuroki tõugu imporditi Päidla OÜsse 2013. aastal Kanadast.

Tabel 2. Karjade suurus emiste arvu järgi

Karja suurus	Karjad		Emised	
	arv	%	arv	%
1–100	4	17,4	208	2,8
101–200	3	13,0	460	6,3
201–300	6	26,1	1500	20,6
301–400	5	21,8	1833	25,1
401–500	2	8,7	894	12,3
Üle 500	3	13,0	2299	32,9
Kokku	23	100,0	7294	100,0

Pjeträäni tõugu emiseid aretatakse Harju maakonnas OÜs Pihlaka Farm. Neile on välja töötatud geneetilise hindamise meetodika, mis annab võimaluse valida parimaid kultu ETSAÜ seemendusjaama. Populatsiooni verevärskenduseks ostetakse välisriikidest spermat.

Tabel 3. Sigade tõuline struktuur 31.12.2016

Tõug	Emiseid	Kulte	Kokku sigu	Tõu osakaal %
Landrass	2131	36	2167	21,5
Jorkšir	945	19	964	9,6
Djurok	13	30	43	0,4
Pjeträän	12	7	19	0,2
Puhtatõulisi kokku	3101	92	3193	31,7
Ristand YxL	3286	1	3287	32,6
Ristand LxY	1853	1	1854	18,4
Muud ristandid	1052	40	1092	10,8
Ristandid kokku	6191	42	6233	61,9
Tõug teadmata	643	7	650	6,5
Kokku*	9935	141	10 076	100,0

* – k.a seemendusjaama kuldid

Ristanditest suurima populatsiooni moodustavad emised, kelle isa on eesti suurt valget tõugu ja ema eesti maatõugu (YxL). Eraldi grupi moodustavad muud ristandid,

Foto 2. Ristandpõrsad

(A. Tänavots)

kuhu kuuluvad emised, kes ei vasta aretusprogrammist tulenevatele ristamismõuetele. Selliste sigade arv on veidi suurenenud. Gruppi „Tõug teadmata“ kuuluvad sead, kelle põlvnemisandmed on osaliselt või täielikult puudu ja nende sigade osatähtsus on aastaga vähenenud.

Keskmistest jõudlusnäitajatest annab ülevaate tabel 4. Aastaid oli võimalik kirjutada, et kõik näitajad on positiivses trendiga, kuid 2016. aasta keskmiste tulemuste juures on mõnigaid tagasiminekuid. Emiste viljakus (elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas) suurenes stabiilselt 2005. aastast alates ja selle ajaga saadi pesakonnas juurde 1,6 põrsast, kuid 2016. aastal keskmine viljakus langes ja koos sellega ka tulemused aastaemise kohta. Pesakonnas sündis keskmiselt 13,0 põrsast, neist elusalt 12,0. Aastaga vähenes näitaja vastavalt 0,1 ja 0,2 põrsa võrra. Korduvalt poeginud emise pesakonnas sündis elusalt 12,3 põrsast, esmapoeginutel 11,1. Viljakus on vähenenud korduvalt poeginud emiste arvelt (-0,2), esma-

poegijate viljakus on jäänud 2015. aasta tasemele. Pesakonnas võõrutati 10,5 põrsast, mis on 0,1 põrsast vähem kui aasta tagasi. Aastaemise kohta sündis elusalt 28,4 põrsast ja võõrutati 22,9 põrsast. Ka need näitajad on veidi langenud. Mis on viljakusnäitajate languse põhjuseks, vajab täpsemat selgitamist, aga oma osa on selles kindlasti ka mitmeid aastaid kestnud ebasoodsal majanduskeskkonnal, mis ilmselt on hakanud mõju avaldama sisendite ostmisel.

Tabel 4. Emiste keskmised jõudlusnäitajad 2016. aastal

Näitaja	Tulemus
Esmaseemendusvanus (päeva)	244
Esmapoegimisvanus (päeva)	369
Pesakonnas sündinud põrsaid	13,0
neist elusalt	12,0
nooremiselt	11,1
vanaemiselt	12,3
Võõrutatud põrsaid pesakonnas	10,5
Imikpõrsa kadu (%)	12,0
Imetamisperiood (päeva)	27,9
Vabaperiood (päeva)	6,2
Ümberindlemisi (%)	13,4
Võõrutatud pesakondi emise praakimisel	4,2
Aastaemiselt võõrutatud pesakondi sündinud põrsaid	28,4
neist elusalt	26,2
võõrutati	22,9

Tabel 5. Jõudlusnäitajad emise tõu järgi

Emise tõug	Aasta-emiseid	Sündinud põrsaid pesakonnas					Võõrutatud		Imikpõrsa kadu %
		kokku	elusalt				pesakonnas	aasta-emiselt	
			kokku	nooremis	vanaemis	aastaemis			
L	1805	12,9	11,9	11,5	12,0	26,3	10,4	23,2	11,2
Y	921	13,0	11,8	10,8	12,0	24,6	10,4	22,1	12,1
D*	19	11,2	9,2	11,0	9,0	15,8	6,4	12,2	25,2
P*	11	10,5	10,4	3,0	10,7	26,3	10,6	23,7	4,8
LxY	1701	13,7	12,8	11,7	13,1	28,9	11,1	25,0	11,0
YxL	2737	13,0	12,1	10,9	12,4	27,4	10,5	23,7	12,6
LxLY	36	13,4	11,3	11,2	11,4	19,0	9,1	14,4	11,1
LxYL	478	13,0	12,0	11,0	12,7	24,6	10,5	19,5	14,4
YxLY	206	12,8	11,7	10,5	12,0	25,4	9,9	21,2	14,8
YxYL *	19	13,3	11,9	12,5	11,9	22,5	9,8	20,5	13,6
DxL	46	12,6	12,0	10,7	12,2	27,2	10,9	25,7	11,7
DxP *	1	11,5	10,5		10,5	21,0	9,0	18,0	14,3
DxLY *	1	14,3	10,0		10,0	30,0	8,7	26,1	13,3
PxY *	1	13,0	9,5		9,5	19,0	8,5	17,0	10,5
Muu	711	11,8	10,1	9,3	10,3	18,4	9,1	16,5	11,2
Kokku	8693	13,0	12,0	11,1	12,3	26,2	10,5	22,9	12,0

* – usaldusväärsus väike

Foto 3. Ristandemis

(A. Tänavots)

Erinevate tõugude keskmised jõudlusnäitajad on koondatud tabelisse 5. Võrreldes puhtatõuliste eesti maatõugu (L) ja eesti suurt valget tõugu (Y) emiste viljakust omavahel, sündis eesti maatõugu emistel keskmiselt 0,1 elusat põrsast rohkem kui eesti suurt valget tõugu emistel, kusjuures korduvalt poeginud emiste viljakus oli mõlemal tõul ühesugune (12,0 elusat põrsast). Küll aga olid tulemused erinevad esmakordselt poeginud emistel ja seda eesti maatõugu emiste kasuks, kes ületasid eesti suure valge tõu viljakust 0,7 põrsa võrra. Samuti suurenes selle grupi keskmine viljakus 2015. aastaga võrreldes 0,7 põrsa võrra. Eesti maatõugu emistel sünnib elusaid põrsaid pesakonnas küll rohkem kui eesti suurt valget tõugu emistel, kuid võõrutatakse mõlemal tõul 10,4 põrsast.

Viljakuselt ületasid esimese põlvkonna ristandemised (LY, YL) puhtatõulisi, kusjuures parima viljakusega (12,8) olid LY emised, ületades YL emiste keskmist tulemust 0,7 elusalt sündinud põrsa võrra. Tagasiristatud emistest olid kõige parema viljakusega LxYL emised. Djuroki ja pjeträäni verelisusega ristandemiste arv on aastatega vähenenud ja ilmselt väheneb ka tulevikus, sest noori emiseid aasta jooksul juurde ei ole valitud. Viljakuse edetabeli tipus on jätkuvalt farmid, kus jälgitakse aretusprogrammi nõudeid.

2016. a on esmakordselt võimalik võrrelda pjeträäni ja djuroki tõugu emiste viljakust. Elusalt sündis rohkem põr-

said pjeträäni tõugu emistel, aga samas kokku sündis pesakonnas põrsaid djuroki tõugu emistel rohkem.

Suurima viljakusega ja kõige rohkem põrsaid pesakonnas võõrutamiseni üles kasvatatud emised kuulusid Saimre Seakasvatuse Osahingule (Viljandimaa), kus sündis 14 elusat põrsast ja võõrutati 12,5 põrsast pesakonna kohta.

2016. aastal testiti farmides ultraheliaparaadiga Piglog 105 kokku 4617 siga, aastaga on see arv vähenenud 113 sea võrra. Testitud sigade ööpäevane massi-iive sünnist 100 kg saavutamiseni oli 569,9 g, keskmine pekipaksus 9,8 mm ja lihassilma läbimõõt 63,6 mm. Enamuse testitud sigadest moodustasid L ja Y emikud ning nende ristandid (kulte testiti 46), mistõttu tabelis 6 kajastuvad just nende tõugude kahe viimase aasta testiandmed.

Tabel 6. Emikute liha- ja nuumajõudluse võrdlus karjatesti andmete järgi

Aasta	Tõug	Arv	Seljapeki paksus, mm	Lihassilma läbimõõt, mm	Ööpäevane massi-iive, g
2016	L	1048	10,2	65,6	569,0
	Y	467	10,7	65,2	580,0
	LxY, YxL*	2430	10,6	65,5	575,0
	LxYL, YxLY	609	11,0	65,5	543,0
2015	L	1117	10,2	64,6	575,0
	Y	581	11,4	64,0	580,0
	LxY, YxL	2363	10,9	64,6	587,0
	LxYL, YxLY	469	11,2	65,0	531,0

Kokkuvõtteks võib öelda, et seakasvajad on suutnud oma taset hoida, vaatamata mitu aastat kestnud raskustele sealihatootmise sektoris. Jääb vaid loota, et seakasvatajatel jätkuks jõudu oodata ära aeg, mil sealihast saab nii nõutud kaup, et tootja saaks seda müües küsida õiglast hinda.